

Fylgiskjal 4

Reykjavík, 21. október 2024

Samantekt frá skrifstofu skóla- og frístundasviðs á áhrifum skólategundar og skólastærðar á líðan og námsárangur nemenda

Ljóst er að það eru fjölmargir þættir sem hafa áhrif á gæði skólastarfs og skólabrag. Reykjavíkurborg hefur lagt áherslu á fjölbreytt námsúrval og inngildandi skólastarf fyrir alla. Engri skólagerð hefur verið gert hærra undir höfuð en annarri. Sem endurspeglast í því að innan borgarinnar eru starfræktir 38 borgarreknir grunnskólar: tveir sérskólar, 19 heildstæðir skólar sem ná frá 1.bekk upp í 10.bekk (þar af eru tveir svo kallaðir safnskólar það er að segja börn úr öðrum skólum færast yfir í þá skóla þegar þeir byrja í unglingsdeild). 13 barnaskólar og fjórir unglingskólar (Hagaskóli, Laugalækjarskóli, Réttarholtsskóli og Víkurskóli). Auk borgarreknunna grunnskólanna eru síðan starfræktir sex sjálfstætt starfandi grunnskólar.

Þessir ólíku skólar eiga það sameiginlegt að vinna allir eftir sameiginlegri framtíðarsýn og stefnu: Menntastefnu Reykjavíkurborgar. Stefnan leggur áherslu á framsækið skóla- og frístundstarf þar sem öll börn hafa jöfn tækifæri til náms í fjölbreyttu námsumhverfi sem samræmist þeirra áhuga og hæfileikum. Skólarnir starfa því eftir sameiginlegum leiðarljósum sem eru „Barnið sem virkur þátttakandi“ og „fagmennska og samstarf í öndvegi“. Skólarnir leggja einnig ríka áherslu á inngildingu og farsæld barna auk þess sem þeir vinna að því að efla grundvallarþætti menntastefnunnar: félagsfærni, sjálfsefningu, læsi, sköpun og heilbrigði.

Engar íslenskar samanburðarrannsóknir eru til á ólíkum skólagerðum og áhrifum ólíkra skólagerða á líðan og námsárangur barna. Að sama skapi fundust engar erlendar rannsóknir sem gera beinan samanburð á áhrifum skólategundar á líðan og námsárangur barna. Það er því ekki hægt að segja til um hvort eitthvað eitt skólaform sé betra eða verra en annað í því samhengi. Rannsóknir hafa hins vegar sýnt að það eru fjölmargir þættir í innra og ytra umhverfi barna og ungmenna sem geta haft áhrif á líðan og farsæld þeirra. Til að mynda benda rannsóknir til þess að persónueinkenni (Lampropoulou, 2018; Butkovic o.fl., 2011), vinatengsl (Wagner, 2019), tengsl við foreldra (Foster o.fl., 2017), skólabragur (Steinmayr o.fl., 2018), skólatengsl (Foster o.fl., 2017), upplifun á fjárhagstöðu heimilis og heildartekjur á heimili (Bøe o.fl., 2019) séu þættir sem hafi áhrif vellíðan og farsæld ungmenna.

Varðandi rannsóknir á áhrifum skólastærðar á námsárangur og líðan nemenda er ljóst að nauðsynlegt er að taka tillit til annarra þátta í umhverfinu til að fá heildræna mynd af

áhrifum skólasterðar á námsárangur eða námslíðan. Þar sem fjölmargir aðrir þættir hafa áhrif líkt og félagslegur bakgrunnur nemenda (Stevensson, 2006). Til að mynda bentu niðurstöður tyrkneskrar rannsóknar sem byggir á PISA niðurstöðum frá árinu 2015 til þess að það væri neikvæð fylgni milli skólasterðar og lestrarhæfni nemenda (Celik og Yurdakul, 2020). En þegar búið var að taka tillit til annarra breytna líkt og félagslegs bakgrunns móður, upplifun af stuðning frá foreldrum, menntunarbakgrunns kennara og hegðunar nemenda sem hindrar nám reyndist sambandið milli skólasterðar og lestrarhæfni ekki vera marktækt (Celik og Yurdakul, 2020). Annað sem gerir samanburð á rannsóknum á skólasterðum flókin eru að viðmið um skólasterðir geta verið ólík og alla jafna eru þau önnur erlendis en hér á landi. Til að mynda er í sumum tilfellum talað um 500-700 nemenda skóla sem fámenna (Wu, Hsu og Hwang, 2006), á meðan aðrir flokka skóla undir 400 nemendum sem litla, skóla með 500 til 900 nemendum sem miðlungs stóra og skóla með yfir 1000 nemendum sem stóra (Grauer, 2023). Þá eru einnig fordæmi fyrir því hægt sé að skipuleggja skólasterf í stórum skólum með þeim hætti að nemendahópnum sé skipt upp í minni einingar og því skipta breytur eins og bekkjarstærð, hlutfall nemenda á kennara og úrræði skólans (fjármagn, utanaðkomandi stuðningur og fleira) ekki síður máli en heildarstærð skóla (Cornelius o.fl., 2008). Það því ekki neitt eitt einfalt svar við því hvort ein ákveðin stærð skóla sé betri en önnur með tilliti til námsárangurs og líðan nemenda (Cornelius o.fl., 2008). Öllum stærðum skóla (litlum, miðlung stórum og stórum) fylgja ákveðnir kostir og gallar.

Við vöktun á líðan reykvískra barna er rýnt í niðurstöður nemendakannana Íslenskra æskulýðrannsóknna, Rannsóknar og greiningar og eftir aðstæðum Skólapúlsins (þátttaka í skólapúlsinum er valkvæð). Lögð er áhersla á að hver og einn grunnskóli rýni sínar niðurstöður til gagns en þær eru einnig rýndar af fagstjórum og starfsfólki á miðlægri skrifstofu SFS.

Niðurstöður síðustu ára benda til þess að heilt yfir sé líðan nemenda í Reykvískum skólum nokkuð góð. Til að mynda sýndu niðurstöður úr könnun íslenskra æskulýðrannsóknna frá árinu 2023 að 86% nemenda í 6.bekk, 82% nemenda í 8.bekk og 86% nemenda í 10.bekk líki mjög vel eða þokkalega í skólanum.

Þegar niðurstöður úr könnun Rannsóknar og greiningar sem lögð var fyrir nemendum í 8. til 10.bekk í maí 2023 eru skoðaðar út frá skólategund er ekkert sem bendir til þess að andleg heilsa og líðan nemenda í unglingaskólum sé betri eða verri en líðan nemenda í heildstæðum skólum. Til að mynda reyndist ekki vera marktækur munur á andlegri heilsu nemenda eftir skólategund. 63,4% nemenda í heildstæðum grunnskólum sem svörðu könnuninni mátu andlega heilsu sína mjög góða eða góða samanborið við að 65,2% nemenda í unglingaskólum. Hins vegar var marktækur munur á líðan í skólanum eftir skólategund en 63,1% nemenda í heildstæðum grunnskólum segja nær alltaf eða oft líða vel í skólanum samanborið við 71,4% nemenda í unglingaskólunum. **Mikilvægt er að taka fram að einungis var horft til skólategundar**

og ekki tekið tillit til annarra breytna sem kunna að hafa áhrif eins og til að mynda kyn, bekks, félagslegrar stöðu, uppruna foreldra, félagslegra tengsla við vini og fjölskyldu og skólasóknar. Því þarf að gæta þess að lesa ekki of mikið í niðurstöðurnar. Í samanburði er æskilegt að skólarnir séu sem líkastir með tilliti til lýðfræðilegar samsetningar íbúahópsins sem skólana sækja en unglingskólarnir eru ekki nógu margir til þess að svo sé hægt og verður því að taka tillit til þess hvaðan þeir unglingskólar sem er verið að skoða eru staðsettir.

Að sama skapi reyndist ekki vera marktækur munur á því hversu auðvelt eða erfitt nemendur upplifðu að það væri að fá umhyggju og hlýju frá vinum sínum en 83,1% nemenda í 8. til 10. bekk í heildstæðum skólum töldu mjög eða frekar auðvelt að fá umhyggju og hlýju frá vinum samanborið við að 84,3% í unglingskólunum. Hins vegar var marktækur munur á viðhorfi nemenda til þess hvort þeim fyndist námið vera tilgangslaust. 52,4% nemenda í heildstæðum skólum segjast sjaldan eða aldrei upplifa að námið sé tilgangslaust samanborið við 61,2% í unglingskólum. Hér þarf þó einnig að hafa í huga að ekki er tekið tillit til annarra þátta sem kunna að hafa áhrif og því þarf að taka þessum niðurstöðum með fyrirvara.

Heimildir.

- Bøe, T., Keith J. P., Børge, S. og Hysing, M. (2019). Interplay of subjective and objective economic well-being on the mental health of Norwegian adolescents, *SSM - Population Health*, 9. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2019.100471>.
- Butkovic, A., Brkovic, I og Bratko, D. (2011). Predicting Well-Being from Personality in Adolescents and Older Adults. *Journal of Happiness Studies*, 13, 455-467. <https://doi.org/10.1007/s10902-011-9273-7>
- Celik, K. og Yurdakul, A. (2020). Investigation of PISA 2015 Reading Ability Achievement of Turkish Students in Terms of Student and School Level Variables. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 7 (1). <https://doi.org/10.21449/ijate.589280>
- Cornelius, E., Gaines, R., Gautney, T., Johnson, G., Rainer, R., Notar, C.E. og Webb, S.A. (2008). Do Class and School Size Matter? A crucial Issue to School Improvement. *International Education Studies*, 1(4). DOI:10.5539/ies.v1n4p3
- Foster, C.E., Horwitz, A., Thomas, A., Opperman, K., Gipson, P., Burnside, A., Stone, D.M. og King, C.A. (2017). Connectedness to family, school, peers, and community in socially vulnerable adolescents. *Children and Youth services review*, 81, 321-331. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.08.011>
- Grauer, S. (2023, 23 júlí) *Small Schools Whitepaper: A Meta Study on the Benefits of Small Schools*. Small School Colation. <https://smallschoolscoalition.org/small-schools-whitepaper-a-meta-study-on-the-benefits-of-small-schools/>
- Lampropoulou, A. (2018). Personality, school, and family: What is their role in adolescents' subjective well-being. *Journal of Adolescence*, 67. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.05.013>
- Stevenson, K.R. (2006). *School Size and Its Relationship to Student Outcomes and School Climate: A Review and Analysis of Eight South Carolina State-Wide Studies*. National Clearinghouse for Educational Facilities. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495953.pdf>
- Steinmayr, R., Heyder, A., Naumburg, C., Michels, J og Wirthwein, L. (2018). School-Related and Individual Predictors of Subjective Well-Being and Academic Achievement. *Frontiers in Psychology* 9, DOI=10.3389/fpsyg.2018.02631
- Wagner, L. (2019). Good Character Is What We Look for in a Friend: Character Strengths Are Positively Related to Peer Acceptance and Friendship Quality in Early Adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 39, 864–903. <https://doi.org/10.1177/0272431618791286>
- Wu, H. , Hsu, Y. og Hwang, F. (2006). Factors affecting Teachers' Adoption of Technology in Classrooms: Does School Size Matter? *International Journal of Science and Mathematics Education*, 6(1), 63-85. DOI:10.1007/s10763-006-9061-8